

Beszámoló jelentés

1, Név: Gruber Mihály

2, A kutatás témája: Magyarország a második világháborúban ezen belül magyar királyi 2. hadseregről fellelhető hungarikák

3, Kutatás helyszíne: Moszkva

1, Государственный архив Российской Федерации (ГА РФ), 119435, Москва, ул. Большая Пироговская, 17 – Orosz Föderáció Állami Levéltára

2, Российский государственный военный архив (РГВА), 125212, Москва, ул. Адмирала Макарова, 29 – Orosz Állami Hadi Levéltár

3, Российское военно-историческое общество, 101000 Москва, Архангельский пер., 10, стр. 2 – Orosz hadtörténelmi közösség

4, Kutatásra ideje, időtartama: 2015 október 15 és 2015 december 15 közötti időszakban 61 nap

5, A kutatott gyűjtemények az átnézett irat- és dokumentum állagok és a találatok ismertetése (tételes találati jegyzékkel):

Российское военно-историческое общество, Москва, Архангельский пер., 10, стр. 2 – Orosz hadtörténelmi közösség

Az Orosz Föderáció Védelmi Minisztérium Irattárába /Podolszk/ való bejutás az orosz fél tájékoztatása alapján halasztást szenvedett. Ekkor dr. Seres Attila magyar levéltári delegátus által októberben bemutatott orosz történész kollégákkal vettem fel a kapcsolatot. Így jutottam el az Orosz hadtörténelmi közösség szervezetéhez, mely a hadtörténelmi tematikával foglalkozó személyek tevékenységét fogja össze az Orosz Föderáció Kulturális Miniszterének Мединский Ростислав Игнатьевич (Megyinszkij Rosztyiszlav Ignatyevics) védnökségével. Több egyeztető megbeszélés után a szervezet ügyvezetőjével Кононов Владислав Александрович (Kononov Vlajyiszlav Alekszandrovicsal) és beosztott tisztségviselőivel lehetőséget kaptam a közösség tagjainak /Podolszki kutatásai alapján/ megkapott szakmai anyagok felhasználására. Ez, illetve saját orosz historiográfiai kutatások alapján sikerült beazonosítani az Orosz Föderáció Védelmi Minisztérium Irattárába található hungarikák egy részét. A hungarikákról, egyelőre egy 18 oldalas jegyzéket sikerült összeállítani. 1 melléklet jegyzék minta elkészítése és magyar nyelvű fordítása folyamatban. A jegyzék hitelességét igazolandó, kaptam podolszki minta anyagokat, ám a jegyzékben szereplő anyagokról teljes egészében nem készíthettem másolatot, mivel az Orosz hadtörténelmi közösség szervezetével nincsen semmilyen hivatalos megállapodása a magyar félnek.

Az áttekintett anyagok alapján két jelentős egységre bontható a Podolszki Irattár (továbbiakban: CAMO magyar vonatkozású anyaga:

- 500 fond 4 opisz – (magyar vonatkozású trófea anyagok) 265 gyelo, évköre 1914-1945 mennyisége körülbelül 5000 oldal, az iratanyagok magyar nyelvűek, egy részük orosz fordítással rendelkezik;

- különböző szovjet hadügyi szervek és csapattestek fondjai a háború menete alapján. Magyarországra, illetve a magyar hadi eseményekre és hadseregre vonatkozóan számos hungarikát tartalmaznak (például):

- 23 fond 14753 opisz 3 ügy 28-30 lap- a moszkvai magyar misszió vezetőjének jelentése a Szovjet Vörös hadsereg Vezérkar helyettesének a Budapesti helyzetről

- 240 fond 2761 opisz 208 ügy 45-53 lap a 2. Ukrán front Vezérkarának tárgyalása Vörös Jánossal a Magyar Honvédség Vezérkari Főnökével.

Ezen típusú anyagok teljes felmérése a CAMO teljes jegyzetapparátusa alapján, a szoba jöhető összes iratanyagának áttekintésével valósulhat meg, mely további kutatások alapját képezheti.

Государственный архив Российской Федерации (ГА РФ) 119435, Москва, ул. Большая Пироговская, 17 – Orosz Föderáció Állami Levéltára

P 4459 fond- ТЕЛЕГРАФНОЕ АГЕНТСТВО СОВЕТСКОГО СОЮЗА ПРИ СОВЕТЕ МИНИСТРОВ СССР (ТАСС) – Szovjetunió távirati irodája a minisztertanács mellett (TASSZ) évkör: 1925-1992.

A Tassz hírügynökség jelentései között számos magyar vonatkozású jelentést találhatunk, szerkezetüket tekintve időrendi sorrendben és országok szerinti felosztásban következnek a fondok. Az iratanyag nagy mennyiségére való tekintettel így 1942-1943-as magyar királyi 2. hadseregre vonatkozó híreket néztem át.

A 27 opisz- Az 1940-60. közötti külföldi szerkesztő bizottság híreit tartalmazza.

A Magyarországra vonatkozó hírek többek között az alábbi gyelok-ban találhatóak:

P 4459 fond 27 opisz 681 gyelo- Magyarország 2 kötet 1942

P 4459 fond 27 opisz 682 gyelo- Magyarország 3 kötet 1942

P 4459 fond 27 opisz 683 gyelo- Magyarország 4 kötet 1942

P 4459 fond 27 opisz 964 gyelo- Szovjetunió és Magyarország

P 4459 fond 27 opisz 1393 gyelo- Magyarország 1 kötet 1943

P 4459 fond 27 opisz 1394 gyelo- Magyarország 2 kötet 1943

P 4459 fond 27 opisz 1398 gyelo- Horthy Kálla

P 4459 fond 27 opisz 1404 gyelo- Magyarország és haderő veszteségei

P 4459 fond 27 opisz 1406 gyelo- Magyarország és a Szovjet-német háború

A témát érintő iratokról másolatokat készítettem, terveim szerint egy kisebb tanulmányt szacikket állítok össze.

p 5446 СОВЕТ МИНИСТРОВ СССР. A Szovjetunió Minisztertanácsa. Ebben az iratanyagban egy számomra eddig ismeretlen, de unikális iratanyagot találtam.

P5446 fond 46a opisz 4197 gyelo Ezen iratanyagcsoport Magyarország területén folytatott hadműveletek idejére a szovjet hadsereg által bevezetett pénzeszközökről tartalmaz információt. Tudomásom szerint erre vonatkozólag nem rendelkezünk iratanyaggal, így erről az eseményről másolatot készítettem, melyet egy rövidebb szacikkben tervezek megjelentetni.

P 7021 ЧРЕЗВЫЧАЙНАЯ ГОСУДАРСТВЕННАЯ КОМИССИЯ ПО УСТАНОВЛЕНИЮ И РАССЛЕДОВАНИЮ ЗЛОДЕЯНИЙ НЕМЕЦКО-ФАШИСТСКИХ ЗАХВАТЧИКОВ И ИХ СООБЩНИКОВ И ПРИЧИНЕННОГО ИМИ УЩЕРБА ГРАЖДАНАМ, КОЛЛЕКТИВНЫМ ХОЗЯЙСТВАМ (КОЛХОЗАМ), ОБЩЕСТВЕННЫМ ОРГАНИЗАЦИЯМ, ГОСУДАРСТВЕННЫМ ПРЕДПРИЯТИЯМ И УЧРЕЖДЕНИЯМ СССР (ЧГК).

A német-fasiszta megszállók és tettehársaik által az állampolgároknak, kolhozoknak, közösségi szervezeteknek, állami vállalatoknak és a Szovjetunió intézményeinek, okozott bűncselekmények és garázdaságok feltárására létrehozott Rendkívüli Állami Bizottság.

A fond területi alapon egész Szovjetunióra vonatkozóan tartalmaz adatokat a fond nevében leírt eseményekről. Méretét tekintve ezen fond esetében is az 1942-1943-as évkörű magyar királyi 2. hadseregre vonatkozó híreket néztem át.

Voronyezs régióra vonatkozó adatokat a 22-es opisz tartalmazza. Ezenfelül a gyelo-k szerinti elkülönítés egyrészt regionális alapú másrészt strukturális külön kezeli a polgári lakosság elleni és gazdasági bűncselekményeket, illetve a regionális összesítéseket.

Ezek alapján:

P 7021 fond 22 opisz 1 gyelo

P 7021 fond 22 opisz 2 gyelo
P 7021 fond 22 opisz 3 gyelo
P 7021 fond 22 opisz 7 gyelo
P 7021 fond 22 opisz 9 gyelo
P 7021 fond 22 opisz 327 gyelo
P 7021 fond 22 opisz 328 gyelo
P 7021 fond 22 opisz 499 gyelo
P 7021 fond 22 opisz 500 gyelo
P 7021 fond 22 opisz 502 gyelo
P 7021 fond 22 opisz 537 gyelo
P 7021 fond 22 opisz 540 gyelo
P 7021 fond 22 opisz 542 gyelo

Találtam magyar vonatkozású információkat.

Megjegyzés a GARF jegyzéke alapján számos más gyelo-ban is található magyar vonatkozású iratanyag, de a kutatótermi felügyelő tájékoztatása szerint a fond bizonyos ügyei digitalizálás alatt vannak, így jelen alkalommal nem voltak kutathatóak. Az iratanyag részbeni feltárása alapján, egy bevezető tanulmány megírása tervezhető. A későbbiekben a teljes anyag feltárása szükséges és javasolt.

Természetesen más iratcsoportokban is található magyar vonatkozású iratanyag, például második világháborús is (P7021 19- Brjanszki régióra vonatkozó RÁB anyagok), de az idő rövideje és az iratanyag mennyisége miatt ezt nem tudtam kutatni. Továbbá szem előtt tartottam a korábbi kutatások alapján a már Magyarországon meglévő iratanyag csoportokat, így azokat sem kutattam.

Российский государственный военный архив (РГВА), 125212, Москва, ул. Адмирала Макарова, 29 – Orosz Állami Hadi Levéltár

Orosz Állami Hadi Levéltár irategyütteseinek áttekintésekor két nagyobb iratcsoportról kell említést tennünk, ahol hungarikák találhatóak:

- az egyik a trófeagyűjtemények fondja
- a másik az orosz törzsek irategyüttese

A levéltár iratcsoportjait és a korábbi magyar kutatásokat figyelembe véve itt is elsősorban magyar királyi 2. hadseregére vonatkozó iratokra helyeztem a prioritást, azonban a korábbiaktól eltérően olyan iratcsoportról is szeretnék említést tenni, mely nem képezi szűken vett kutatási területemet. Jelentőségét tekintve azonban nem megkerülhető.

A magyar királyi 2. hadseregére vonatkozó iratok tekintetében 2013-ban végzett Orosz Föderáció Voronyezsi Regionális Állami Levéltárban lefolytatott kutatásom rámutatott arra a tényre, hogy többek között a megfelelő nyelvi kapacitások hiányában a magyar vonatkozású iratanyagok hajlamosak elveszni a levéltári rendezések során, így mindenféleképpen szükséges nem csak a magyar nyelvű trófea anyagok, hanem a német, olasz és más nyelvű iratanyagok áttekintése is. Ez értelemszerűen lelassítja a kutatás folyamatát, ugyanakkor magában hordozza egy teljesen új magyar vonatkozású iratcsoportok felfedezését.

Jelen esetben:

1452k fond **1938 - 1945** Переписка немецких военнослужащих в период второй мировой войны- Német katonák levelezése a második világháború idején.

1452k fond 1 opisz 189 gyelo német egységek levelezés (részben magyar nyelven) iratanyagban 13/3 zászlóalj katonáinak írt családtagok levelezése, IV. tábori kórház beutalói és néhány szabályzat töredék, illetve személyes irat töredékek, bizonyítványok, színházi előadások terve található. Az iratanyag megközelítőleg 1000 oldal tartalmát tekintve inkább a helyszíni feldolgozása mellett döntöttem, ez alapján létrehozható lesz egy névtér adatbázis 1942-43. évkörrel a 13/3 zászlóaljra vonatkozóan.

1511k fond **XVIII -1945** Фотодокументы. Хроника событий периода первой и второй мировых войн- Fotó dokumentumok az első és a második világháború fotókrónikája

Ebben az iratanyagban számos magyar vonatkozású fénykép is található:

1511k fond 2 opisz 13 gyelo Imrédy- Csáky- Teleki találkozók Mussolinivel évkör 1938-1940 (7 db kép)

1511k fond 2 opisz 63 gyelo Horthy- Mosnicki találkozó, Horthy Krasznahorka váránál évkör 1938-1939 (3 db kép)

1511k fond 2 opisz 89 gyelo Albrecht főherceg portréja évkör 1927 (17 db kép, 17 példányban)

1511k fond 3 opisz 2 gyelo – Kánya Ribbentrop Ciano találkozója 1938. Belvedere (9db kép)

1511k fond 3 opisz 9 gyelo – Az antikomintern paktum aláírása 1939. Csáki

1511k fond 3 opisz 20 gyelo – Kánya-Imrédy, Mussolini és Ciano találkozója 1938 (1 db kép)

1511k fond 2 opisz 188 gyelo – 16., 23., 119., 145., 179., kép, ismeretlen magyar katonák (5db kép)

Az ismeretlen katonák fényképeiről beazonosításuk érdekében másolatot készítettem.

1744k fond évkör **1923 - 1944** Итальянские воинские соединения, находившиеся на временно оккупированной территории СССР (батальоны чернорубашечников "Леонесса", "23 марта", "14", "М", Административно-хозяйственное управление итальянских оккупационных войск в СССР, 9-я мотопехотная дивизия "Пасубио", 2-й альпийский полк "Альпина" и др.)- Olasz katonai egységek, melyek a Szovjetunió időlegesen megszállt területén tartózkodtak (Leonessza, Március 23., 14, M,- zászlóaljok, olasz gazdasági hivatal a megszállt területeken, Paszubió hadosztály, Alpina ezred stb.)

1744 fond 1 opisz 47 gyelo az Alpina 47. tüzér ezred anyagában megtaláltam a magyar királyi 18. honvéd gyalogezred parancssorozatát az 1942. decemberi időszakra vonatkozóan. E trófea iratanyagról teljes egészében másolatot készítettem. Az iratanyag további feldolgozása után egy rövid forrásismertető megjelenése lehet célszerű.

41102 fond -1opisz Serpov Szergej Vasziljevics hagyaték iratai benne 59-71 gyelo-k a partizán mozgalmak iratai. Érintőlegesen érintette a magyar királyi 2. hadsereg tevékenységét, inkább a megszálló csapatok tevékenysége mérhető fel belőle, így csak röviden tekintettem át az iratanyag tartalmát. Véleményem szerint, a dokumentumok jelentős segítséget nyújthatnak a partizán mozgalom objektív feldolgozásához, egyben utalnak a Brjanszki Regionális Társadalom-történeti Levéltár iratanyagára, mely még részletesebb tájékoztatást adhat, a téma iránt érdeklődőknek.

Természetesen nem csak a magyar trófea anyagok között találtam hungarikákat. Az

1367k fond- Документы концентрационных лагерей и лагерей военнопленных в Германии Koncentrációs és hadifogoly táborok iratait a Németországban anyagcsoportban, a Waffen-SS kötelékében, koncentrációs táborokban szolgálatot teljesítő magyar állampolgárságú német nyelvű katonagazolványait találtam meg, mégpedig konkrétan:

1 opisz 137 gyelo koncentrációs táborőrök Kecskeméti Johann és Schwartz Hans Ádám személyes iratai: kartoték lapok, eskü, bevonulási iratok 1942-1944.,

1 opisz 146 gyelo koncentrációs táborok őreinek iratai, személyi kartonok fényképekkel 1944

1 opisz 152 gyelo koncentrációs táborok (magyar) őreinek iratai, katona könyvek 1943-1944.

1 opisz 153 gyelo koncentrációs táborok (magyar) őreinek iratai, katona könyvek 1943-1944.

1 opisz 159 gyelo koncentrációs táborok (magyar és jugoszláv) őreinek iratai, katona könyvek 1943-1944

2 opisz 9 gyelo koncentrációs táborok őreinek iratai (magyar és román), katonakönyvek 1940-1945

2 opisz 11 gyelo koncentrációs táborok őreinek iratai személyes iratok 1942-1945.

2 opisz 15 gyelo koncentrációs tábor őreinek Miklós Györgynek iratai 1943-1945.

Az iratok alapján megállapítható, hogy 1943-ban két koncentrációs tábor keretében teljesítettek magyar származású katonák szolgálatot. Az iratokról másolatot készítettem, ezek alapján tervezem

egy adatbázis (névtér) felállítását, illetve egy rövid szakkikk megjelentetését. Bár a fent leírt iratanyag szorosan nem kapcsolódik szűken vett kutatási témámhoz, de tartalmát tekintve szükségesnek tartottam feldolgozását.

Ez alapján tartottam fontosnak „Gulág” hadifogoly iratanyagok áttekintését. A témát természetesen többen feldolgozták Dr. Varga Éva Mária korábbi levéltári delegátus is. Azonban a hadifoglyok személyügyi nyilvántartásával kapcsolatban egyetlen kérdést sajnos nem sikerült lezárni, még pedig a hadifogságból haza került személyi kartonok digitalizálását. A Magyar Állam korábban csak az elhunyt hadifoglyok személyügyi anyagait digitalizálta. Alább látható azon fondok, melyek az élve hazakerültek iratait tartalmazhatják különböző anyagcsoportokban (az **ед.хр** előtt álló szám a hadifogoly személyek számát mutatja), illetve a 2. világháború végén a magyar polgári lakosság elszállítására vonatkozó iratokat:

A számokkal kapcsolatban szeretném megjegyezni, hogy a német, román és más nemzetiségű hadifoglyok nem lettek külön válogatva a magyar hadifoglyoktól, így a megjelölt számoknál természetesen arányaiban kisebb a magyar hadifoglyok száma. Például a 475, fond jegyzékét átnézve 2991 főből név etimológiai szempontok szerint szűrve 129 magyar személyt találtam, 476 fond jegyzékét átnézve 9995 személy közül pedig 32 magyar személyt szűrtem ki (iratanyagot a hatályos jogszabályok szerint nem kaphattam), korábbi történelmi munkák alapján úgy gondolom a magyar vonatkozású személyügyi anyagok száma 100-140 ezer darab.

460р, (1919017 ед.хр.,) 1941 - 1969 Учетные дела на освобожденных военнопленных бывших западных армий- A nyugati hadseregek felszabadított hadifoglyainak ügyei,

16р **1943 - 1950** Учреждения по делам военнопленных и интернированных УМВД Воронежской области (лагеря NN 81, 82, 95) – A hadifoglyok és internáltak ügyeivel foglalkozó intézmények Voronyezs régióban (Láger 81, 82, 95)

398р **1942 - 1947** Отдел НКВД СССР по дела военнопленных и интернированных при начальнике тыла группы Советских оккупационных войск в Германии (бывш. отделы по делам военнопленных Донского, Центрального, Белорусского, 1-го Белорусского фронтов) – A Szovjetunió NKVD szerveinek osztálya az internáltak és hadifoglyok ügyében, a szovjet csapatok által megszállt német területeken (a doni, központi, belorusz és 1. belorusz frontok korábbi részlegei)

415р Учреждения НКВД-МВД СССР по делам военнопленных при начальнике тыла 2-го Украинского фронта (отдел по делам военнопленных, фронтовые приемно-пересыльные лагеря NN 33, 34, 36, приемный пункт военнопленных N 94) – A Szovjetunió NKVD szerveinek intézményei az internáltak és hadifoglyok ügyében a 2. ukrán front hátországi parancsnokának ellenőrzése alatt (a hadifoglyok ügyében létrehozott részlegek, ideiglenes továbbító táborok 33, 34, 36 és a 94. számú fogadóállomás)

418р **1944 - 1949** Лагерь N 176 органов репатриации при начальнике тыла Южной группы войск (бывш. фронтовой приемно-пересыльный лагерь N 176 при начальнике тыла 2-го Украинского фронта, его сборные пункты военнопленных NN 2, 5, 8) – A repatriációs szervek 176. számú lágere a déli hadsereg csoport hátországi parancsnokának irányítása alatt (a korábbi 176. számú fogadótábor a 2. ukrán front parancsnokának irányítása alatt és hadifogoly gyűjtőpontjai 2., 5., 8. számmal)

420р **1940 - 1947** Учреждения НКВД-МВД СССР по делам военнопленных при начальнике тыла 3-го Украинского фронта (отдел по делам военнопленных, фронтовые приемно-пересыльные лагеря NN 2, 38, 39, 86, приемный пункт военнопленных N 50) – A Szovjetunió NKVD intézményeinek a hadifoglyok ügyében a 3. ukrán front hátországi parancsnokának ellenőrzése alatt (a hadifoglyok ügyében létrehozott hadifogoly táborok, 2., 38., 39., 86. számmal és

az 50. számú hadifogoly fogadópontra)

433р **1944 - 1945** гг. Штаб оперативной группы НКВД СССР по проведению операции по интернированию немецкого населения из Румынии, Венгрии, Чехословакии, Югославии и Болгарии г. Бухарест – A Szovjetunió NKVD szerveinek operatív törzse, mely részt vett a német nemzetiségű lakosság internálásban: Románia, Magyarország, Csehszlovákia, Jugoszlávia, Bulgária területéről (Bukarest)

451р **1939 - 1945** Оперативный отдел управления по делам военнопленных и интернированных МВД СССР (бывш. Оперативный отдел Управления по делам военнопленных и интернированных НКВД СССР, Оперативное управление Главного управления по делам военнопленных и интернированных НКВД-МВД СССР) – A hadifoglyok és internáltak ügyében létrehozott operatív részleg (a korábbi NKVD részleg ugyanezen ügyben).

469р (2188 ед.хр.) **1945 - 1950** Учетные дела на военнопленных венгров, убывших на формирование добровольческой национальной венгерской части – Magyar hadifogoly katonák személyes ügyei, akik az önkéntes nemzeti egységekhez lettek átirányítva.

475р (2991 ед.хр.) **1943 - 1950** Учетные дела на военнопленных, осужденных военными трибуналами – Hadifoglyok személyügyi aktái, akiket a hadbíróóság elítélt.

476р (9995 ед.хр.) **1943 – 1969** Учетные дела на военнопленных, осужденных и выдворенных за пределы СССР – Hadifoglyok személyügyi aktái, akiket a hadbíróóság elítélt és a Szovjetunio területéről kitoloncoltattak

480р (2449 ед.хр.) **1944 - 1950** Учетные дела на военнопленных и интернированных с неустановленным местонахождением – Nem megállapított állampolgárságú hadifoglyok és internáltak személyügyi aktái.

481р (7242 ед.хр.) **1945 - 1969** гг. Учетные дела на военнопленных и интернированных, бежавших из лагерей МВД СССР – A hadifogoly táborokból megszökött hadifoglyok és internáltak személyügyi aktái.

Az Orosz Állami Hadi Levéltári igazgató helyettesének Kuzelenkov Ivan Vlagyimirovicsnak, köszönhetően sikerült mintát készítenem egy olyan hadifogoly ügyéről is, aki hazatért a táborból /(melléklet- ilyen iratanyag kiadása elviekben hivatalos formában nem megengedett). Ezzel viszont igazolható, hogy a táborból hazaérkező hadifoglyok iratai jelen pillanatban a Hadi Levéltárban vannak. E hadifoglyok iratait az igazgatóhelyettes úr tájékoztatása szerint teljes terjedelmében megkaphatja Magyarország és a Hadtörténelmi Levéltár ehhez azonban közös nemzetközi egyezmény megkötése szükséges (előzetes értékeléseim szerint ez több mint félmillió oldal). Az egyezmény az orosz fél véleménye szerint olyan alapon működhet, hogy az iratanyagokat az orosz levéltár munkatársai emeli ki, a magyar fél munkatársai ellenőrzik és egy akkreditált cég elvégzi az iratok bedigitalizálását.

Úgy vélem az orosz fél szándékai a tárgyalást érintően komolyak, különben a mintaanyagot nem bocsátották volna a rendelkezésemre.

Fondok melyekben találtam magyar iratanyagot, de vagy már feldolgozták, vagy nem volt a második világháborút érintő magyar vonatkozású iratanyaga:

640k- **1920 - 1938** Радваний Ладислав, студент философского факультета Венского университета

1295k- **1880 – 1944** Religióznak szervezetek (Katólikus egyesítés társadalmi politikai, Bíróság katólikus dokumentáció, Katólikus szövetség fiatalok és más.)

1303k- **1897 – 1945** Háborús és háborús-építészeti intézmények Németország (Főparancsnokság szárazföldi erők, Államfőparancsnokság szárazföldi erők, Főparancsnokság fegyveres erők, Igazgatóság hírvételek város Berlin és más.)

1322k- **1867 - 1945** év. Vállalatok, részvénytársaságok és bankok

1323k-**1806 - 1945** év. Rendőrségi és közigazgatási intézmények Németország és ideiglenesen megszállt területek: (osztályok rendőrségi biztonság és SD, Gestapo, büntető és őrségi rendőrség, más rendőrségi és közigazgatási intézmények Németország és megszállt területek Ausztria, Lengyelország, Csehszlovákia, területek Szovjetunió, főparancsnokság külön rendőrségi ezredek és századok)

1412k- **1761 - 1941** év. Dokumentumok mészárosi körök európai országok

1447k- **1938 - 1945** év. Német közigazgatási és bírósági szervek ideiglenesen megszállt területek

(közigazgatási és bírósági intézmények német helyettesítők Bécs és Felső-Ausztria, főparancsnokság Felső-Szilézia, főparancsnokság lengyel területek, főparancsnokság Galícia, császári biztosságok Hollandia, Ukrajna, Észtország, főparancsnokság Kijev, Nikolaev, Zsitóváros, Volyn, Podolia és más.)

1451k- **1935 - 1945** év. Munkakönyvek külföldi munkások, akik Németországban voltak a második világháború idején

1705k- **1917 - 1927** év. Közszövetségi hadi ellenőrzési bizottság Magyarországon (g. Budapest) Commission militaire interalliée de Contrôle en Hongrie (Budapest)

Fondok melyekben nem találtam magyar iratanyagot:

1212k, **1911 - 1945** év. Szurkolói csapatok NSDAP

1306k- **1869 - 1941** év. Dokumentumok szociális-demokratikus szervezetek európai országok

1380k- **1908 - 1945** év. Személyes ügyek, hadi jegyek katonák, tisztok és fordítók német hadsereg

1528k- **1411 - 1944** év. Régi Európa

6, Praktikus tanácsok, gyakorlati észrevételek:

- Az Orosz levéltárak személyi állománya szakmailag nem mindig megfelelően képzett, orosz nyelvet rosszul beszélő kutatókkal kifejezetten hűvös a viszony, ami betudható alacsony anyagi megbecsülésüknek. Ugyanakkor a kiváló orosz nyelvtudással kisebb előnyöket lehet elérni a kutatás során.
- Reprodukciós eljárásaik (fénymásolás) kifejezetten lassúak, ezért a másolatok készíttetését lehetőség szerint elutazásunk előtt 3 héttel rendeljük meg.
- Fénymásolataik a magyar árakhoz képest drágák.
- Belső levéltári rendelkezésekben komoly eltérések mutatkoznak levéltár-levéltár relációjában.

Az orosz kutatói körök kifejezetten nyitottak nemzetközi megkeresésekre. Itt tartózkodásom során több orosz kutatóval is felvettem a kapcsolatot

Találkoztam a második világháborús orosz történészek egyesületének tagjaival, akik együttműködés reményében komoly szakmai segítséget nyújtottak. Sikeresen bejutnom Taraszov Vlagyimir Petrovicshoz, ő Artyizov úr helyettese az Orosz Föderáció Levéltári Ügynökségében (körülbelül államtitkári szint). A következő dolgokat tette világossá:

- Szükség lenne a levéltári delegátusi poszt betöltésére egy szakmailag megfelelő emberrel (lehetőség szerint minél előbb)- kevesen emlékeznek rá vagy akarnak emlékezni, de a moszkvai levéltári delegátus pozícióhoz az EMMI-től is szükséges egy kinevezés, mivel az

oroszok az EMMI jogelődjével írták alá a szerződést és csak azt a személyt ismerik el, akit az EMMI hagy jóvá - erre a tényre külön felhívta a figyelmemet.

- Szükség lenne, egy vegyes bizottsági ülés megtartására Magyarországon, lehetőleg tavasz elején. Várják levelünket, lehetőleg az idei év végén, jövő év elején, (fontosnak tartják a két oldalú kapcsolatokat ezért egy kezdeményező levelet ők is küldenek majd.)

Az oroszok a poszt megszűnése esetén, összetépik a jelenlegi szerződést. Kutatóink, így az egyszerű orosz honpolgár szintjén kutathatnak és az jóval kevesebb lehetőség ad, mint egyébként egy tudományos kutatónak.

Feltáró munkám alapján úgy gondolom, hogy az orosz levéltárak hadtörténelem tekintetében még évtizedekre elegendő lehetőséget biztosítanak a témát kutatóknak.

Tisztelettel

Gruber Mihály

1, Melléklet

№ Ф	№ Дп	№ Д	Название дела	Время начала и окончан ия	Кол. стр.	При м.
500	4	1	Карта укреплений крепости г. Кракова 1:200000	16.02.14	1	
		2	Карта обстановки на 18.08.14 г. 1:750 000	18.08.14	1	
		3	Карта обстановки на 07.09.14 г. 1:200000	07.09.14	1	
		4	Карта обстановки на 22.09.14 г. 1:200000	22.09.14	1	
		5	Карта обстановки на 30.09.14 г. 1:200000	30.09.14	1	
		6	Карта обстановки венгерских частей в первой мировой войне 1:200000	1914 1918	1	
		7	Документы Министерства национальной обороны Венгрии	1935 - 1945	48 л	Н/п
		8	Тактическое пособие по организации мотопехотных частей венгерской армии	1936	36 л	
		9	Документы военного министерства Венгрии	1936 1944	12 л	Н/п
		10	Тетрадь офицера венгерской армии	1937	8	
		11	Документы военного министерства Венгрии, карты и схемы с пояснительной запиской	1938 1942	29 л	Н/п
		12	Инструкция по электричеству	1939	3	
		13	Секретные документы из генерального штаба Франции (документы генерала Гумелена, сообщения французских послов в Лондоне, Анкаре, Риме и тд)	05.05.1939 26.07.1941	200 л	Н/п
		14	Пособие по службе военной администрации и по военно-этапной службе	1940	230 л	Тип. Изд.
		15	Приложение к пособию по военно-этапной службе и по службе военной администрации (карты административного деления Румынии, Трансильвании, этнографические карты	1940	105	Н/п

			размещения промышленности).			
		16	Пособие по военной администрации и по военно-этапной службе	1940	99	Н/п
		17	Статистические данные по Венгрии и прилегающим территориям; климатические, физико-географические и другие факторы	1940	99	Н/п Тип. изд
		18	Сборник статистических данных по Трансильвании	1940	132	Н/п
		19	Схемы устройства, фотоснимки и чертежи отдельных частей полевой радиостанции	1940	47	Н/п
		20	Учебное пособие по иностранным языкам	1940	125	Н/п
		21	Карта укреплений на югославско-венгерской границе перед началом войны 1:200000	1940	1	Н/п
		22	Карта укреплений на югославско-венгерской границе 1:200000	1940	1	Н/п
		23	Карта оборонительных укреплений на югославско-венгерской границе перед началом войны 1:200000	1940	1	Н/п
		24	Сборник схем с описанием и обозначением мостов	1940	6	Н/п Тип изд
		25	Карта-схема румынских военных округов по состоянию на 1940 г 1:200000	1940	1	Н/п
		26	Географическая карта Венгрии и Румынии.	1940	1	Н/п
		27	Карта Румынии 1:200000	1940	1	Н/п
		28	График рельефов местности основных направлений на территории Румынии 1:200000	1940	2	Н/п
		29	Географические и физические карты Венгрии с указанием месторождений полезных ископаемых 1:400000	1940	11	Н/п
		30	Документы венгерской армии за 1940-1943 г.г.	1940 1943	194 л	Н/п

63

СОВ. СЕКРЕТНО
РАССЕКРЕЧЕНО

МВД СССР

Главное Управление по делам о военнопленных и интернированных

Арх. № 254840

№№ лагеря или спецгоспиталей	№№ уч. дела
376	2292

УЧЕТНОЕ ДЕЛО

п/п
фонда
описи
дела

1967
1
137

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25. Всего: 25

На военнопленного Борковский (фамилия)
Бейно Шитович (имя и отчество)

Дело закончено в связи со свободой личности

ОА 15/хII 1946 г.
Удобрин 8 з 38/2

Должность, звание и фамилия сотрудника, заполнявшего опросный лист *инспектор Ур.в*

Сейфуллин А-н с/м Турмуш / Турмуш

Отметки о движении

Освобожден 15/xii - 46. и направлен к месту

ожительства

Основание: Аукцион 247/31 МСЭ СССР

№ 8/2/2817 от 27.07.46.

Аукцион 017/31 МСЭ СССР

№ 10/2/4381 от 22. xi - 46.

7557840

3

Копия при 3-ей части литерного дела.
Передавать только через 1-й Спец. отд. УНКВД Свердлов обл.

Форма № 3
СОВ. СЕКРЕТНО

отд-ние _____ отдел _____ Управление НКВД
Литерное дело № _____, литерное дело № _____, литерное дело № _____
Объект 1) _____ 2) _____
3) _____ 4) _____ 5) _____

УЧЕТНОЕ ДЕЛО № _____

- 1. Фамилия _____ *Боржес*
- 2. Имя и отчество _____ *Бела Шитван*
- 3. Год рожд. _____ 4. Место рождения _____
- 5. Адрес _____
- 6. Место работы и должность _____
- 7. Профессия и специальность _____
- 8. Парт. _____ 9. Подданство _____ 10. Нац. _____
- 11. Соц. и полит. прошлое и судимости _____

Сведения о движении дела		Сведения о передвижении дела	
Дата	Орган, отдел, отделение	Дата	Орган, учреждение (место работы, разрабатываем.)
			<i>Лагерь швей № 376</i>
<i>Дело закончено в связи с освобождением из лагеря по директиве ГУКВД МВД СССР от 2/2/2817 от 27.7.46г. 15.12.1946г.</i>			